

Проблемът за музикалността на циганите в случая се свежда до разкриването на онзи разграничител, който обяснява екстензивността и интензитета на присъствието на музиката в битността на ромите. От тази гледна точка ромската музикалност трябва да се търси в нейното онтологично присъствие и аксиална значимост в тяхната битност, във функционалността на музиката за тяхната душевност, персонална и общностна биографичност и проява. Тоест като време отдадено или придобито за занимания с музиката. Но да се спра само на екстензивния критерий не е достатъчно, защото отдадеността, тоталната (историческа и днешна) преферирана потопеност на циганската душа в талазите на музиката все още не разкрива мотивационните подводни течения, обуславящи и стимулиращи както екстензитета, така и интензитета на интереса към музиката у циганите. Това е така, защото времевата ангажираност на определен социален субект (в случая ромите) още не гарантира и не квалифицира сама по себе си като постигнато по същност и дълбочина онова нещо, което характеризира ориентацията на субекта и го прави негова характеристика. Общо погледнато, така би трябвало да е положението. Защото например ромите отделят много време и на употребата и злоупотребата с тютюневи и алкохолни изделия. При това представители на всички генерации (екстензивно) и по най-юнашки начин (интензивно) се ангажират например с пушенето. Но от това не следва да се изведе като доминираща черта в портрета на ромите тютюнопушенето.

Следователно има други интимни, подсъзнателни мотивационни масиви, които определят и изтласкват към по- и най-горните, преферираните слоеве на автопортрета, такива субектни характеристики, които имат не само темпорално-пространствено разпространение и дейностна аташираност, но преди всичко притежават особен колорит, уникална и референтно изографисана ценностно-нормативна обогрненост и функционалност спрямо циганската душевност и битийност.

И още нещо в този дух. Как трябва да се разбира ромската музикалност? Дали само в консумативно-развлекателните ѝ параметри или и в креативните ѝ измерения? В какви форми и на какви равнища тя се развива и проявява?